
Interview with Oleh Kostyk and others, Solotvin, part II (IF_Sol_09_019)

Name: Oleh Iaroslavovych Kostyk

Code: IF_Sol_09_019

Born: 1951

Gender: Male

Nationality: Ukrainian

School: Higher Education: Faculty of History, the Pedagogic Institute of Ivano-Frankovsk

Profession: Teacher

Migration: Taught at the village of Babcze.

Length: 123:57

Date: Середа, Серпень 12, 2009

Transcription:

[Part II; see [part I](#)]

Косик Олег Ярославович, 1951 г.р.

Собирали: Ольга Владиславовна Белова

Елена Кушнир

[0:62] 2. А ви неправильно жили. Ваш брат неправильно жив. Ви до церкви не ходите, а треба до церкви. Брат до церкви не ходив. А в мене ж брат помираєю Ми ж двойнята. Ми же разом... А він до порога доходить: "А може ви нехрещені?" - Я кажу: „Ми хрещені. Бабушка, дідова мама, нас хрестила". В 51-му році. Так щоб ніхто не знав, віднесла. А він ще хотів мені шось ля-ля, бо він дуже любить повчати. Я кажу: «Отче, не судить, і не судимі будете». То все то візьми та кажу, в Біблії написано. А він на мене подивився та й пішов. [А то тот самый поп, который жену вашу?] Той самий той. 11 років тому жінка померла, 6 років тому батько помер. Три з половиною роки брат помер.

3. Розповідь про смерть мами і про те, як хоронять у українці, дяк приходить, парастас править, псалтир читає.

4. Розповідь про те, що попа на машині возять, сам він не ходить. Піп - негарна людина, до нього ніхто не ходить радитися.

5. Сюжет про попа та причастя, як друг О.Я. Ярема женився. «Більше за Вас не п'ю і менше тоже!» Жениха піп не вижене, що той п'яний, бо він йому ще вчора гроші заплатив.

6. [Какие еврейские праздники есть?] Мій батько, коли ще йому було років 10-11, розповідав, що празднували якісь кучка чи шо. Празднік був. То вони в одній кімнаті накривали столи, і не мав ніхто права там бути. І переходили десь в інше приміщення і там молились. [Це все вдома було?] Вдома, да. От тут, наприклад, єврей живе і там хата євреїв. Вони, наприклад, тут будуть гоститися, а

7. в отдельній хаті моляться, моляться. А батько мій мав десь років 12-13, а там чоловік п'ять, каже, зайшли, а там хата відкрита. То скатерть стіл накритий. І каже, як то шось узяти. А там Мірк був старший, та й каже: «Нічого, хлопці, брати не будемо, скатерть за чотири кінці, в двері та й ходу!» оце, каже, раз так... Євреї тут завжди користувалися авторитетом, скандалів тут не було, щоб то українці скандалили з євреями, не було. Чи, наприклад, поляки з євреями.

8. Ну, поляки себе ставили надмірно, надмірно. Вони от на нас казали: «це бидло». Бидло.

9. Сюжет про Феданка, поляк, засновник музею в Солотвині, був вчителем ще за Польщі, він ходив з різкою і казав «бидло, українське бидло». Зустрічав німців з хлібом-сіллю. І так само зустрічав потім радянські війська, словами: «Вам рад служити».

10. [Есть ли здесь такое? Нам рассказывали в Подолии, что если... евреи не любят, когда если они хоронят своего покойника, боятся, если вдруг колокол зазвонит.] Да. [Есть такое?] Да. Було так, шо... Це мені батько розказував, що раз несли якогось єврея ховати. А несли тудю, тудю, мимо синагоги, то ж була брукована добра дорога аж на кладбище.

Сюжет про прихід незалежності України, коли

11. О.Я. був головою сільради. Про будівництво дороги.

12. [А что с евреем, которого несли?] Несли єврея ховати, а вони завжди ховають перед заходом сонця вечером. І вони донесли його десь під кладбище. І в церкві задзвонили. Вони єврея поклали і втікли. [Почему?] Ну, не знаю, почему. Не можна, аби колокол дзвонив. В церкві відзвонили, хвилин через десять всі прибігли, і давай, бо вже ж темніє. І поховали. [А не рассказывали, почему они похороны так быстро деляют? Для чего?] Не знаю. Не можу сказати, а фантазувати....

13. Перегляд газет, які О.Я. читає.

14. Сюжет про справедливість О.Я., коли він був головою сільради. Не завалив каплицю, хоч і просили. Бо він її не будував. О.Я. зараз перший секретар комуністичної партії Богородчанського району.

15. [А вот веточка у вас для чего? - показує на зелень, що висить на стіні будинку з вулиці?] А це на зелені свята. Називається майєна. Майєна. Це з липи, ясена, клена, і з дерева. А це з липи. Липова веточка. Тут на углу причепляється, тут причепляється. [А вот не было такого, чтобы и евреи на какой-то

16. свой праздник тоже украшали?] Тоді, коли євреї жили в Солотвині, тут була ще радянська влада, переслідував. [Есть якое свято, шо вони?...] Я не помн. Я не помню. Не помню, щоб євреї шось собі чіпляли на хаті. Так би звертали увагу, шо це жида начепили. Так би сказали: «Дивись, жида вже щось причепили». Так же і казали, не євреї, а жида. То по-українські. Не було такого. [А вот вы говорили, что вас на святки колядовали. А в кого рядились?]

17. І смерть, і дідько, смерть, чорт, жида. [Расскажите!] Ну, це носять зимою... шобка, як будка, і там вот хто там є. [До цього часу?] Да. Там є смерть, козак, два жида, Іван. І там ляльки, як ляльковий театр. І от починається шобка: «Іван іде, козу веде, бодай не здохла. Він її ніжно просить, а вона йому хвіст підносить». А дальше Іван жиду: «Ей, жиде, принеси там горілочки!» Ну, бо жида в торгівлі були. І там пару раз є звернення до жида, принеси горілки, бо треба випити. [А жид тоже что-то говорил?] Тоже говорив. [А що?] Не знаю. Я оце тільки тільки початок, бо я з шобкою не ходив.

18. [А так наряджались? Да, було так, що на Коляду радились в жидівку. На єврейку. Жінки. [А що вони одягали? Як це виглядало?] Без того, що вони не розуміли, що на себе одіти, вони одягалися, як цигани. [А в чорта как рядились?] Маска чорта була з рогами, тепер навиворіт кожух одягали, хвіст причепляли, рукавиці. [То жидівка. А жид тоже такий був наряджений?] Нє. Я шось не помню, щоб на жида перодягалися, на жидівку помню. [А не було такого, щоб чоловіки на жидівку переодягалися?] Да, да, було, от мій кум переодягався на жидівку. [А лице раскрашивали?] Да, раскрашивали обязательно. [А маску одевали?] Ні, тільки лице раскрашивали. [А он просто ходи лили должен был что-то петь или говорить?] Ну, він говорив шось, але нє пєл.

19. [А говорив щось по-українські чи по-жидівські?] Ні-ні, по-українські. «Но-но, чуєш» - отако говорив. Як перекиривляв. [А чи були якійсь прізвиська, що євреї українців так називали чи українці євреїв дразнили?] Я от знаю, ходив у школу і цей Фіма ходив, так нє. Так він виріс Фіма, [Єфім Майорович](#). Так я його ось два роки тому зустрічав і [Майя](#) якраз приїхала, і його два сини. І ми так говоримо, і я забувся.

20. А ви що записуєте? Не записуйте. (Добре. Виключаємо).

Ну, він як от ходили в школу, гуляли разом. Так от лідером між ребятами був. [А чому?] І умний був, і бойовий, і спортсмен гарний був. Так що він шустрий був. [А у школі у класі у вас багато євреїв було?] Одна Майя. А на рік молодші - то один Фіма ходив. [А як за Польщею було, не розказували? В свою школу євреї ходили, чи в польську, єврейську?]

21. От мій батько, то один однокласник мого батька живе... А я от не помню, чи тато говорив, що в класі були євреї. Чи були чи не було, не знаю. [А єврейська школа була в Солотвині?] Нє, не була. [А от там де зараз туберкульозний диспансер?] Там була вечірня школа. Уже за радянської влади. [А от за Польщі?] А за Польщі там костьол був німецький. [А от не може такого бути, що німецький костьол стоїть на місці єврейської школи?] Не можу сказати. [Не чули.] Нє, не може бути, такого нема. Не чули.

22.

23. [Розповів, що працював вчителем історії в школі-інтернаті для розумово відсталих дітей в Солотвині, перед цим в с. [Бабчому](#). А його жінка працювала в школі-інтернаті, і потім він перевівся туди ж, де зараз і працює, ще 2 роки до пенсії залишилося. Держава не цінить людей праці. Коли мама хворіла, лежала в лікарні, приходилося за все платити, часто відвідував. Треба платити за все, а і в лікарів зарплатня мала.

24. Сюжет про те, як його мама була в лікарні, їй була назначена операція.

25. Сюжет про блаженний камінь. -

26. Манявський скид - звідти дорога до нього. Він робить людям благодать. Там висічений хрестик, з нього вода текла, роднічок, дуже цілющий. Ґрунтові води тепер зникли, бо повирубували ліси. По повірю теба було приходити напиться води, бо дуже корисно. По давніх повір'ях, якщо хтось женився, то треба було там переночувати, щоб діти були. Йшли туди дітей робити. Ну, йшли разом, бо ж робота повинна була бути там зроблена. І тоді прийметься дитинка, буде. Це так по повір'ях. Там зараз чиста роднікова вода.

27. Розмова про цілющі властивості блаженного каменю, і остеохондроз. Інормант не вірить магічну силу каменю. Розповів, як ходив туди на екскурсію з учителями з Інституту підвищення кваліфікації. Кажє: «Вода цілюща, як я ото папа Римський».

28. Сюжет про зустріч з монахом. О.Я. дуже смішно, що той назвав його «сину мій».

29. Сюжет про те, що монахи продають неосвячені речі в кіосках при монастирі, хрестики, цепочки.

30. Розказав, що посварив їх за це. Зустріч з настоятелем монастиря, який протягнув руку для

поцілунку, але О.Я. тільки пожав йому руку, не поцілував, а сказав, що негоже неправду говорити на святому місці,

31. виставляють на продаж неосвячені вироби. Всюди фальш. Сказав, що в нього болить палець. За Маянявським скитом вже немає печер, все позасипали. Розповідь про нового монаха, гйда, який сказав, що монахи там не моляться,

32. а шукають клад. Пять джипів, що належать монахам. [А не розповідали, що монахи теж свої багатства ховали?] Було таке повір'я, але це неправда. Мій батько казав, що як він ще був пацаном малим, що колись перед війною,

33. як почалась 1 вересня Друга світова війна, німці напали на Польщу, то під виглядом, нібито євреї когось ховають, великий клад ніби поховали. Но це неправда. Це таке повір'я було. [А не розповідали, чи хтось перед євреїв перед війною предсказивал, що буде?] Багато євреїв виїхали. [Чи був такий мудрий чоловік, який як пророк?..] Ні, не було. Тут в у цій місцевості не чув я такого,

34. Щоб казали, що хтось нападе, якась війна буде... [А куди виїхали з Солотвина євреї?] А зараз я вам скажу, чекайте, яке то місто? У Бердичів. Тікали у Бердичів, щоб звідти у своїх зв'язях виїхати за кордон. Виїжджали у Канаду. То вони брали там у Бердичеві, хтось там мав зв'язок. Що брали білет на шіфу. Що таке шіфа. Це корабель такий. [Це коли була перша світова війна?] Друга. Когда началась вторая мировая война. [так в Бердичеві же була радянская влада]. Була. [І все одно?] Ну, отсюда з западної України куд а, а остуда знали, куд а тікати. Наші ж дураки, сиділи.

35. Тут такі мелкі євреї були, не було видатних.

Сюжет про одноокого німця з Англії, фальшивомонетника, за підробку монети викололи око, це було по законах до Першої світової, відсидів в тюрмі 10 років, потім виїхав звідти до Солотвіну. Каухман його прізвище.

36. У Каухмана був син. Перед війною зник. А коли прийшли німці, він у формі офіцера СС приїжджав подивитися, де він жив. А 8 років того, син офіцера СС приїжджав дивитися як турист. І наші блюдолизи біля нього, і переводчик неправильно перекладав, все пом'якшував,

37. а О.Я. німецьку знає. Потім він відіслав перекладача і бесідував з О.Я., цей німець знав російську мову, але всім не показував, ходив з перекладачем.

38. Українці - це сама продажна нація, шо, не?

Розповідь про зрадників України Мазепу, Ющенка (Фантамаса).

О.Я. мав посвідчення та пропуск в Верховну Раду, депутати матюкаються безбожно.

39. Національно-визвольні змагання. УПА.

40. Тоді такої ідеї, національно-визвольні змагання, не було. Вони тоді ховалися по горах, як миші. І всьо. Молоду вчительку прислали сюди на роботу, бо народ неграмотний був же. Вони її, прийдуть, заберуть в ліс, наругаються і вб'ють. За що. А тепер вони говорять, що вони герої, вони за неньку-Україну боролись. За що вони боролись!

41. (Запитуємо про [Богородчани](#) та [Лисець](#), чи може О.Я. нам порекомендувати когось зі старожилів чи знаючих місцеву історію. О.Я. називає Білусяка Романа [з Маняви родом, 44 чи 43 р.н., теж депутата КПУ. Обіцяє під'їхати в Богородчани, познайомити нас з ним. Дякуємо.

42. Згадує про Степана Михайловича, сотника, фантазера, який видає себе за члена УПА, хоча сам він 41 р.н. приблизно. С.М. казав, що в 53 році він був засланий до Якутії до тюрми. В цей час йому було 12 років. (Сміємося).

43. Шуткує, що те ж саме, якби ми себе видавали за секретаря Косигіна. Просимо його телефон. Далі О.Я. проводить нас вулицями Солотвіну, повз будинку бабусі, у якої в дворі стоїть [ятка](#). Підходимо до синього будиночку, в дворі коза та бабуся).

44. Бабуся: То тато мав ба базарі ларьок і в ньому торгував. [А як його називали?] Ларьок називали. [О.Я.: А ятка називали?] Видно, ятка. [Точно ятка?] Але ятка була там, де м'ясом торгували. [О.Я.: ятка.] Точно, ятка, ятка. [Показує нам ятку.] А батько тримав галантерею, ленти, брошки, шпильки. [Чи можна ятку сфотографувати?]

45. Розказує нам, що приходили дівчата, цікавилися кладбищем. Що треба було о Ірки відправити, вона знає. Потім виправляється, пані Люсі, яка переписувалася з євреями, цікавилася, вчилася з євреями в школі до неї приїжджали. Дякуємо.

46. [Ятка](#) і на базарі стояла. Так двері відчинялися. Ятка, повторює, де продавали м'ясо.

47. Раніше магазини були маленькі, сходи та метр землі.

Але це [показує на ларьок, що стоїть у її дворі] був звичайний ларьок, ленти, кружева різні. Може, то в такіх і м'ясо продавали. Знаю лише, що батько мав галантерею, парфумерію от, нитки. Голки, шпильки. [а в ятці м'ясо продавали тільки для євреїв чи не тільки?] А чого тільки, євреї з усіма жили дружно. Вони не мали виборних, хіба що була синагога єврейська, що ходили окремо, та кладбище єврейське. Ті, що собі вони своїх хоронили.

48. Це ж був дружний народ, не було виборних ваші-наші, це українці та москалі. Тут жили євреї, а тут жили українці, і вони дружили, любили один одного. То немає села без болота. Є між євреями люди та людина, а є і в українців - що, матінко Божа, чорти з рогами. Ще й хвоста ще треба. Правда, треба всіх любити. Ми всі під одним Богом ходимо. Нам багато треба? Сонечка.

(Прощаємося).

49. Розповідає, що мала двох чоловіків-кацапів, але завжди розмовляла українською, навіть в Криму та Білорусії, і її всі розуміли. І вона всіх розуміє, по очах зрозуміє, що людина хоче. Згадує, що вчора хороші дівчата з нашої експедиції приходили, пригостила їх мало, не було що дати.

50. Розповідь бабусі про себе. Народилася в 38р. В три роки бігла по вулиці, поламала ногу, само льоти бомбили, тріщина в нозі з'явилася, мама носила на руках під час війни, бо кістка гнила, не могла ходити 3 роки. Важливо мати добре серце і добру душу до всього живого створіння. Розповідь про стару собаку породисту, яку викинули ще молодю.

51. Підходить сусід Микола. О.Я запитує., де лазня. Де залізна будка, там були цементні сходи. Там бавилися, туди ходили, там стежка була. Бабуся запитує у Миколи, чи не пам'ятає він другу [синагогу, дерев'яну](#), що згоріла під час війни. Микола не пам'ятає, а бабуся - так. [О.Я.: А ти не пам'ятаєш, в школі євреї вчилися разом з українцями чи окремо вчилися?] Бабуся: Мама казала, що... Микола: Ходили разом, ходили й окремо. А була то школа там на бороді, там ломбард [нрзбр] школа називалася, там училися неслухняні діти в школі. Там були євреї та українці.

52. Там був [нрзбр] у тій школі, та він розказував, що брали кусочок сала, і там діти брали собі на обід шось. А він накладе сала, а євреї сала не їли, то він уже брав додому і мав що їсти. Отак. Я то пам'ятаю. Бабуся: а мама казала, що була окрема хата, бо розказувала, що то таких дітей єврейських водили до того єврея, що він учив їх їхньої віри Микола: Приватне. Бабуся: від 3 років, то сиділи і він їм розказував [То біля синагоги?]

53. А тут була, одна [синагога](#), там друга, Миколо, ти пам'ятаєш *шприцарню*? Микола: Так. [А де друга?] Бабуся: от за цею першою була друга, та вона згоріла під час війни. Миколо, то ти

пам'ятаєш, то було щось на зразок пожарки таке. Це пожарка була. Шприцарня. То тоді ці зробили бли скалад віконний. Микола: Короче, я вас залишаю.

54. [Просимо дозволу на [фото](#), фотографуємося. Дякуємо] Запитуємо імена інформантів. Миколай Степанович Онуфрієв, 41 р.н.,

55. однокласник С.М.Кузицина [нашого інформанта]. О.Я. каже нам, що М.С. все гарно пам'ятає, бо на 10 років старший за нього. Напрошуємося взяти інтерв'ю в М.С. Онуфрієва. Бабуся направляє нас до Люсі [Микуляк, Василівна чи Іванівна] в якій є фотографії, знайомства, книжки, вона педагог.

56. Бабуся каже, що вчора до Люсі хтось приходив, можливо, з нашої групи. Люся колись до мами приводила єврея, що з Польщі приїхав. Турбуємося, що коза їсть яблука безперервно, бабуся каже - нічого!

57. Шуткує, що будемо мати телячий розум, як стільки їсти. Бабуся каже, що в неї сьогодні день народження, тільки що гості пішли від неї, святкували. Звати її Юля Миколаївна [Люська], їй 71 рік.

58. Йдемо вулицею з О.Я. Показує будинок М.С. Онуфрієва. Розпитуємо, коли останній буває дома. Що взяти інтерв'ю. Показує будинок, стайню, де тримали корів.)

59. Бабушка, мамина мама з Миколаєва, казав їй на ти. А сусіда говорив на ви, «дть ви на!» Сміється. [А в Солотвині хати з солом'яною стріхою бували чи ні?] Були хати...

02.00 Йдемо вулицею, проходимо повз хату, де на ганку стоїть бабуся запрошує нас до себе, махає рукою. Думаємо, коли можемо до неї прийти. О.Я. каже їй, що якщо у нас завтра буде час, то прийдемо до неї. О.Я. каже, що його батько добре пам'ятав, де хто на єврейському цвинтарі похований, міг показати.

02.01 [А чому він це знав?] Бо жив тут. [Рядом?] Ну, там він виріс. [А він ходив на єврейський цвинтар?] Ні, тільки на охорон. [А неєвреям можна було ходити?] Можна, а чому ні? Нхто нікого ніколи, чи євреї українців, чи українці євреїв ніколи не переслідували. [А справа не в тому, що переслідували, а тому, що може просто не можна було ходити. По закону, по вірі]. Ну, не знаю, а він ходив. Розказував, що був. А там як дальше було, не знаю. Ну, всьо, до свідання.

02.02 (Прощаємося, домовляємося зв'язатися, подзвонити з приводу Богородчан та інформанта. Обіцяє підїхати в Богородчани на машині. О.Я згадує про сина., чия машина стояла, який в момент розмови був в хаті.

02.03 Домовляємося телефонувати на мобільний телефон. Записуємо номер. Прощаємося. Дякуємо).

02.04 [Олег Ярославович Косик, кажется. Проверим. 51 года. Учитель. Коммунист. Зажигал. 12 августа 2009 года]

English translation of transription:

Not yet.

Description:

History of Solotvin and the Ivano-Frankovsk region.

The Nazi occupation. World War II.

Ukrainian collaborators.

Ukrainian Insurgent Army (UPA). Bandera.

The Soviet rule.

Ukrainian National movement.

Pre- World War II life in Solotvin.

The Tatar community.

The village of Babcze.

Religion.

A former synagogue and bathhouse.

Jewish Festivals and rituals.

Jewish trade and shopkeepers in Solotvin.

Jewish burial traditions.

Jewish residents of Solotvin.

Information concerning the Ukrainian society.

Interviewer: Olga Belova

Interviewer: Elena Kushnir

Community: [Stanislawow \(Ivano-Frankivsk\)](#)

Джерело: <http://www.jgaliciabukovina.net/uk/node/111723>